

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalované **České advokátní komoře,** se sídlem Praha 1, Národní 16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012, č. j. 5 A 148/2012 – 26,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobce podal ke Krajskému soudu v Hradci Králové žalobu, kterou se domáhal zrušení blíže specifikovaných rozhodnutí žalované, jimiž mu nebyl určen advokát k poskytnutí právní služby podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, (dále též „zákon o advokacii"); současně s tím požádal o osvobození od soudních poplatků pro nemajetnost, což doložil čestným prohlášením. Krajský soud v Hradci Králové postoupil svým usnesením ze dne 17. 7. 2012, č. j. 30 A 23/2012 - 12, věc místně příslušnému Městskému soudu v Praze. Městský soud v Praze poté usnesením ze dne 31. 10. 2012, č. j. 5 A 148/2012 - 26, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Toto usnesení napadl stěžovatel nyní projednávanou kasační stížností.

Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že žalobce splňuje první podmínku pro přiznání osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), neboť je nemajetný. Osvobození od soudních poplatků mu přesto nepřiznal s odůvodněním, že stěžovatel institutu osvobození od soudních poplatků

zneužívá. Poukázal přitom na stoupající počet sporů iniciovaných žalobcem, které v naprosté většině (stejně jako aktuálně projednávána věc) napadají rozhodnutí České advokátní komory, a zejména na jejich samoúčelný charakter, stereotypní průběh a samotný postup žalobce v těchto sporech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustále zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu. Námitky žalobce v této věci opět vyjadřují pouze nelibost vůči správnímu orgánu a poukazují na četné vady rozhodnutí; jde přitom o vady smyšlené, respektive svědčící o žalobcově přesvědčení, že je správní orgán vůči němu zaujat, postupuje svévolně a šikanózně, či aplikuje neúčinné a ústavně nekonformní předpisy. Z odůvodnění rozhodnutí žalované plyne, že žadatel může uspět pouze tehdy, prokáže-li své majetkové poměry. Žalobci je tato povinnost známa, přesto však odmítá takto postupovat a buď o svých poměrech mlčí (jako v tomto případě), nebo připojuje vlastnoruční soupis údajů, které on považuje za podstatné, bez ohledu na to co žádají právní předpisy. Smyslem žalobcových návrhů, tak již není ochrana jeho práv, ale samotné vedení sporu, využívání všech možných i nemožných prostředků procesní ochrany, zdůrazňování skutečných i domnělých formálních nepřesností v postupu správního orgánu i soudu a lpění na jejich formálním odstraňování; původní smysl vedení pře tak ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je tento proces samotný. Městský soud tak uzavřel, že hodlá-li žalobce svá práva vymáhat soudní cestou, a to v takovém rozsahu a způsobem, jak byl výše popsán, lze po něm požadovat, aby tato řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení.

Usnesení městského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem je tvrzen kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel proti usnesení městského soudu brojí mnoha (30), povětšinou ne zcela srozumitelnými, námitkami. Městskému soudu mj. vytýká, že uvažuje o návrhu na zahájení řízení v minulém čase. Dále uvádí, že je nemyslitelné, že by soud nevěděl, že není místně příslušným k vedení řízení, neboť má za to, že výrok o postoupení věci není konečným výrokem o splnění podmínek řízení. Městský soud rovněž neměl hodnotit racionálnost jednotlivých úkonů stěžovatele před žalovanou, jinými správními orgány, či dalšími soudy. Přetížení městského soudu nelze klást k tíži stěžovateli; údaj o počtu nevyřízených žalob nesvědčí o svévoli stěžovatele, nýbrž o nízké vymahatelnosti práva před městským soudem. Městský soud dle stěžovatele navíc zneužívá rozhodnutí ke *„skandalizaci navrhovatele nepravdivými a pomlouvačnými domněnkami.“* Závěry městského soudu o tom, že stěžovatel odmítá přistoupit na podmínky stanovené rozhodnutím žalované o určení advokáta, považuje za iracionální popírání jeho práva podat žalobu. Uvádí-li dále městský soud, že stěžovatel podává vzápětí po podání žaloby návrhy na určení lhůty, jde dle stěžovatele o pomluvu, neboť nerozhodne-li soud přednostně o návrhu na přiznání odkladného účinku žaloby, vzniká účastníku právo takový návrh podat. Stěžovatel má za to, že každý účastník se může mýlit ohledně sídla žalované, tudíž soudy ho za to nemohou sankcionovat; tvrzení soudu, že byl stěžovatel

poučen o správnosti označení žalované, je „*veleneprávdivé*“. Tvrdí, že vinou městského soudu dochází k nesprávnému doručování, a že má právo si na takovýto nesprávný postup stěžovat. Stěžovatel je rovněž přesvědčen, že má právo nesouhlasit s tím, aby ve věci bylo rozhodováno bez nařízení jednání, přičemž není jeho povinností se nařízeného jednání účastnit. Dále namítá, že ačkoli měl soud dospět k závěru, že napadá pouze odůvodnění rozhodnutí žalované, žalobu z tohoto důvodu neodmítl. Na závěr stěžovatel uvádí, že byl nesprávně poučen o možnosti podat kasační stížnost, ač ta, dle jeho názoru, není přípustná; z důvodu nespravedlivosti procesu před městským soudem však požaduje zásah zdejšího soudu.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Především nebyl zaplacen soudní poplatek za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury Nejvyššího správního soudu se však podává, že „*v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

Na okraj pak Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatelův názor o nepřípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je nesprávný. Soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi (například rozsudek ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97), dle které rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze podřadit pod rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení [§ 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.], neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení.

Kasační stížnost je tudíž přípustná a Nejvyšší správní soud proto přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je, kromě jiného, uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, účastník

řízení může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto předpokladů: 1. podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; 2. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný; 3. doložení nedostatku prostředků.

Protože je Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti známo, že o podobných návrzích stěžovatele bylo zdejším soudem rozhodováno již v desítkách případů, je třeba vycházet z konstantní judikatury (například rozsudek ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27), podle níž *„dochází-li ze strany účastníka řízení ke zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků, není možné mu tuto výhodu přiznat (...) Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné s ohledem na okolnosti konkrétního případu pečlivě posoudit s tím, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků z důvodu zneužití tohoto dobrodiní ze strany účastníka řízení musí být řádně odůvodněno*."

V nyní projednávaném případě je proto klíčové posouzení toho, zda městský soud dostatečně odůvodnil a konkretizoval, v čem spatřuje zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelem. Nejvyšší správní soud má za to, že této své povinnosti městský soud dostál, neboť uvedl konkrétní důvody, pro které žádosti o osvobození od soudních poplatků nebylo v daném řízení možné vyhovět. Vedle počtu vedených sporů, což by samo o sobě ještě nemohlo svědčit o samoúčelnosti stěžovatelových podání, městský soud poukázal na průběh tohoto sporu, který se podobá obdobným sporům vedeným stěžovatelem proti rozhodnutím žalované o určení, neurčení či o zrušení určení advokáta stěžovateli v různých právních věcech s tím, že stěžovatel v rámci prostředků procesní obrany zdůrazňuje jakékoli formální nepřesnosti v postupu žalované, lpí na formálním procesu jejich odstraňování, přičemž jeho snahou již není vyřešení samotného sporu, nýbrž neustálé zpochybňování jednotlivých úkonů žalované i soudu; tento postup přitom stěžovatel uplatňoval i v nyní řešené věci. Městský soud konstatoval, že původní smysl vedení pře ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je tento proces samotný.

Nejvyšší správní soud s tímto náhledem městského soudu souhlasí. Nad rámec uvedeného je vhodné upozornit, že v dané věci stěžovatel žalobou brojí proti rozhodnutím České advokátní komory, kterými mu nebyl určen advokát k poskytnutí právní služby, neboť neprokázal své příjmové a majetkové poměry, ačkoli vzhledem k tomu, že šlo o jeho více než dvěstěšedesátou žádost, musel o této své povinnosti vědět. Námitky, které stěžovatel proti těmto rozhodnutím uplatňuje, opět vyjadřují pouze nelibost vůči správnímu orgánu či soudu, nesvědčí o skutečných pochybeních, nýbrž pouze zdůrazňují domnělé formální nepřesnosti (použití minulého času), a je tak patrné, že úmyslem stěžovatele je skutečně pouze samotné vedení sporu, jenž by mu poskytl možnost polemizovat s názory žalované a kritizovat její postup, nikoliv snaha dospět k finálnímu řešení věci. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele, projednávané zdejším soudem i soudy krajskými. Tyto spory nejsou takového charakteru, že měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry, netýkají se, a to ani nepřímo, jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o řízení vyvolaná stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na jejich vedení (které je zásadně povinen hradit každý žalobce) za stěžovatele

pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS). Takovou povahu však předmětná věc nemá.

Lze tak uzavřít, že z odůvodnění napadeného usnesení městského soudu je dostatečně patrno, že tento soud plně respektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, založenou na premise, že ve výjimečných případech lze odůvodnit neosvobození od soudního poplatku zneužitím tohoto institutu, a to za podmínky, že toto odůvodnění bude dostatečně konkrétní, přesvědčivé a bude reflektovat konkrétní okolnosti každé věci.

Dále je nutno zmínit, že stěžovatel v kasační stížnosti opětovně vyjadřuje své pochybnosti o místní příslušnosti Městského soudu v Praze. Nejvyšší správní soud proto připomíná, že zákon o advokacii stanoví, že o určení advokáta rozhoduje Komora (§ 18) se sídlem v Praze (§ 40 odst. 1), a blíže vymezuje, že v rámci Komory toto rozhodování přísluší jejímu předsedovi [§ 45 odst. 2 písm. a)], který sídlí, stejně jako Komora, Praze. Poněvadž je pro posouzení místní příslušnosti správních soudů, s ohledem na ust. § 7 odst. 2 s. ř. s., rozhodující právě sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni, je k projednání a rozhodnutí této věci místně příslušným Městský soud v Praze. Právě uvedený závěr byl ostatně zdejším soudem již v minulosti opakovaně vysloven v řadě jiných věcí téhož stěžovatele.

Správný není konečně ani názor stěžovatele, že žalobou napadá pouze odůvodnění rozhodnutí žalované, a proto měla být tato žaloba odmítnuta. Z žaloby ze dne 10. 4. 2012 totiž jasně vyplývá, že stěžovatel napadá rozhodnutí žalované o neurčení advokáta (výrok) a dovozuje nezákonnost takových rozhodnutí. Žaloby podávané stěžovatelem, byť často obtížně uchopitelné, hodnotí Nejvyšší správní soud přesto jako principiálně přípustné.

K ostatním námitkám stěžovatele lze souhrnně konstatovat, že většina z nich není vůbec způsobilá zpochybnit věcnou správnost a zákonnost napadeného usnesení (například vytýkané používání minulého času v odůvodnění, polemika s jinými rozhodnutími stejného soudu, tvrzená „skandalizace“ stěžovatele, či vady doručování, ke kterým v této věci dle soudního spisu vůbec nedošlo, atp.). Nejvyšší správní soud se jimi proto věcně nezabýval.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel byl

v řízení o kasační stížnosti neúspěšný; nadto nelze z povahy věci o míře procesní úspěšnosti mezi jednotlivými účastníky ani uvažovat, neboť napadené usnesení se týkalo pouze otázky (ne)osvobození žalobce od soudních poplatků.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2013

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu